

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Toleti S. R. E. Cardinalis Summa Casuum
Conscientiæ, Sive De Instructione Sacerdotum Lib. VII**

Toledo, Francisco de

Coloniæ Agrippinæ

17. Quid votum, quæ eius materia, quanta sit eius obligatio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40916

Quartum est damnum, quod committunt circa personam, & res: aliquando enim sunt homicidæ; immò, cum nocent in rebus, tenentur restituere damna, sicut latrones. Hæc laudantur circa istorum peccata aduertenda.

Est autem quinto aduertendum, quòd isti non solum peccant, cum vtuntur suis maleficijs ad nocendum, sed etiã cum vtuntur eadem arte ad auferendum, quod intulerunt damnum: nam est inuocatio dæmonis. Immò nulli licet petere a malefico aliquo, vt maleficium altero maleficio dissoluat, vt tenet Caiet. ver. maleficium, Sylu. eod. ver. & Alf. de Castr. lib. de heret. punit. & alij, sed orationibus, & Sanctorũ intercessionibus, & piorum deuotione, & sacramentorum susceptione ista dissolui debent. Ad hoc peccatum reducuntur peccata lamiarum, seu strigum: nam hæc potius carnalem quam delectationem foruntur enim à dæmonibus per aëra corporaliter, & cum ipsis corpora sumentibus committunt rem veneream, & innumerabiles luxurias: quamuis non semper corporaliter ferantur, sed aliquando per imaginationem. In his intercedit pactum. Etiam istæ nocere solent, & multa alia committere peccata, & vix absque hæresi reperiuntur. Vnum autem notandum est, quòd quamuis videantur corpora transmutare humana in bestias, id non fit verè, sed dæmone oculos inspicientium deludente, intrant autem domos referatas, dæmone aperiente ianuas, & obstacula remouente. Solent etiam pueros occidere, alijs nocere, & maxima pars est faminarum. Hæc autem omnia sunt horrenda peccata, & in foro interiori grauissima digna penitentia: exterius enim forum grauissime punit. Hæc sunt species huius peccati superstitionis.

Quid votum, quæ eius materia, quanta sit eius obligatio.

CAPVT XVII.

HAtenus de blasphemia, impietate, superstitione tractauimus, nunc de apostasia à Religione, ratione voti dicendum est. In cuius gratiam de voto oportet tractare, ac primum quid sit. Sic autem describi potest: *Votum est deliberata promissio, ex voluntatis proposito, Deo facta. In qua descriptione, quatuor continentur, quæ ad voti rationem sunt necessaria.*

Primum est, deliberatio, quæ quidem in multis consistit.

Primo in usu rationis, ut, qui vouet, sit particeps usus rationis: unde pueri, ante septimum annū, nullum possunt votum facere, quia tempus rationis nondum aduenit.

Secundo, ut iste usus rationis sit tunc, cum votum emittitur, unde, ebrij amentes, licet sint adulti, quia tunc in tali passione ratione non utuntur, non possunt vouere. Rursus hi, qui passione aliqua moti ita celeriter, & inconsideratè vouent, ut tunc non habuerint usum rationis, cum talem actum emiserunt, non verè vouent.

Tertio, debet esse talis usus rationis, ut sufficiat ad peccatum mortale. Ita Palu. 4. d. 38. q. 1.

In cuius gratiam aduerte, in homine esse tres motus voluntatis.

Primus est ita celer, ut nullo modo sit in potestate hominis cohibere. Aliquando enim viso aliquo malo, voluntas ita cito in odium mouetur, ut homo nullo modo potuerit cohibere, & iste dicitur motus primò primus, in quo nec est peccatum nec meritum.

Alter est ita celer, ut homo ferè non possit cohibere, licet aliqua ex parte possit, imperfectè tamen, & non plenè: & in isto actu potest esse ratio meriti, & peccati, sed non plena: non enim sufficit ad peccatum mortale, sed solum ad veniale. Et dicitur iste motus secundo primus. Neuter sufficit ad votum faciendum.

Sed tertius est, in quo est verè libertas, ut homo possit emittere, & non emittere: in quo solet peccatum mortale esse. Talis libertas, & deliberatio est necessaria, ut votum sit, puta, ut sic homo promittat, ut possit non promittere, quia cognoscit, quid faciat.

Rursus quartò, ista deliberatio non debet esse coacta. Cum enim quis metu notabili mortis, aut grauis mali, coactus est ad emissionem voti, non vouet, nec votum est validum. Intellege autem, cum cogitur ad vouendum: unde, qui metu mortis cogitur ad professionem emittendam, vel Religionem vouendam, non vouet. Similiter, si filia à patre sub pœnis cogitur ad monachatum amplectendum, quamuis promittat, si metu tali id facit, votum non est, ut dicit Sot. lib. 8. de iustit. & iure, quaest. 2. art. 1. ad 2. Hoc igitur est primum in voto necessarium, scilicet deliberatio, ut declaratum est.

ALTERVM in voto necessarium est, Propositum. Est autem Propositum voluntatis determinatio ad aliquid faciendum: quod in voto est necessarium, adeo, vt, qui promitteret Deo etiam Religionem, tamen interius non haberet propositum promittendi, nullum votum faceret, immo peccaret mortaliter, sic deludendo. Aduerte tamen, quod duplex est propositum, alterum faciendi, quod promittitur: alterum promittendi. Si quis promittit Deo sine priori, mortaliter peccat, tamen votum tenet; nam posterius tantum est necessarium, vt sit votum, puta, vt quis promittendi propositum habeat.

TERTIVM in voto necessarium est, Promissio, id est ipsa traditio & obligatio. Est autem in tantum necessaria promissio, vt quamuis quis proponat ex toto animo aliquid facere, adhuc non teneatur, nec sub veniali, facere, nisi id promiserit. Imò propositum, etiam cum ingressu Religionis, non obligat, vt falsò quidam putarunt. Est enim semper in toto ipsa promissio necessaria, sine qua votum est nullum.

QVARTVM est necessarium, vt ista promissio Deo fiat: promissio enim hominibus facta, non dicitur votum, nisi ipsi fiat Deo immediatè, aut mediatè in Sanctis suis. Ex his igitur patet, quid Votum sit. Deficiente autem vno modo ex his, non est votum. Deficiente quarto, ex promissio & obligatio: at si desit vnum ex alijs tribus, nec circa homines, nec circa Deum vlla est obligatio. Non enim existimare debes, ista tria esse necessaria tempore distingui, vt prius homo deliberet propòre, & post proponat, & tandem promittat, Hoc quidem bonum est, & magis obligat; tamen sufficit simul ista facere, promittendo liberè, & spontaneè Deo: nam in hoc omnia includuntur. Ex natura hac voti descripta multi casus dignosci poterunt.

Oportet tamen secundo loco de materia voti agere: in cuius explicatione multorum resolutio consistit. Sunt autem quatuor conditiones necessarig. Debet enim esse materia possibilis, non vana, bona, meliori non contraria.

In primis debet esse possibilis, vt homo promittat, quod possit fieri. Promittere enim impossibile, non est votum, nec obligatio; imò peccatum est ex se veniale.

Est autem multiplex impossibile.

Primum est, quod est omnibus impossibile: vt, per totum vitam tempus abstinere se à peccato veniali omni: hoc enim

nullus

Nullus viator potest, citra speciale priuilegium. Siquis igitur hoc uouet, votum nullum est: secus de mortali: Dei enim gratia potest quis se abstinere ab omni mortali: vnde votum obligaret, sed tale non est faciendum.

Alterum impossibile est, quod à principio fuit possibile, tamen postea factum est impossibile: vnde cessat votum pro tempore impossibilitatis: Verbi gratia, quis uouit uirginitatem, tamen postea illam amisit, mortaliter quidem peccauit contra votum, tamen iam non est votum, quia non est res possibilis: vnde, quamuis secundo, & tertio, fornicetur, non peccat contra votum: secus, si uoueret continentiam, nam adhuc potest seruari. Si quis tamen continentiam hanc uoueret, & postea uxorem duceret, non tenetur iam eam seruare, quamuis peccauit mortaliter ducendo eam. Dico autem non teneri ea parte, qua non potest, cum uxor debitum petit: nam ipse potest seruare, & tenetur, non petendo, nisi, cum uxor non uellet petere, expectando ipsius uiri petitionem. Mortua tamen uxore, iterum tenetur seruare continentiam.

Rursus, uouit quis ingressum Religionis, postea tamen non recipitur, aut expellitur, non amplius tenetur, nec ad continentiam. Vbi nota, quod si quis uouit Religionem, in quodam loco determinato, puta, uouit ingredi hunc conuentum Religiosorum, si non recipitur in isto, non amplius tenetur. Si uero uouit Religionem quandam absolute, puta Religionem Dominicanorum, tenetur adire plures domos illius ordinis, si forte sunt illa ciuitate, aut propè, si in nulla recipitur, non tenetur, quia iam impossibile est mortaliter, nec oportet peragere prouinciam. Si uero uniuersaliter Religionem uouerit, tenetur plures domos diuersorum ordinum in illa ciuitate adire: si uero non reciperetur, non tenetur, quia moraliter iam impossibile est. Idem dicendum, quando iusta causa, postquam est receptus, expellitur, aut egreditur ante professionem, dummodo non sit ob culpam suam: tunc enim tenetur emendare, & per ipsum non ster.

Tertium est impossibile, quod est tali personæ impossibile: unde fit, ut subditus, in eo, in quo est subditus, non possit uouere, nisi superiorum approbatione. Filius, ante decimum quartum annum, non potest uouere Religionem, nec ante vigesimum quintum uouere circa rem, nisi patris approbatione, nec subditus, nisi superiorum licentia, nec seruus siue Domino, nec maritus absque uxore, uel contra. Dixi autem in eo, in

quo

quo est subditus; nam filius potest vouere orationes, ieiunia, & seruus, & vxor, & alia. Similiter Religiosus potest aliquas vouere deuotiones, quæ non impediunt obedientiam, & similiter ingressum arctioris Religionis: omnes hi casus ad hoc spectant, quod materia voti debet esse possibilis, secus, votum nullum est, ob id, quod nulla est obligatio.

SECUNDO, debet esse materia non vana, seu indifferens. Dicitur autem id vanum, quod nec ad Dei honorem, nec ad salutem animæ ordinatur, nec contra ista est: nec enim esse bonum, nec malum est. Talia igitur promittere, nullum est votum, imò peccatum est, saltem veniale: Verbi gratia, si quis, quia passus est tempestatem, vouet nunquam ingredi mare: vel quia cecidit à mula, vouet se nunquam ascendere supra mulam; vel quia S. Iohanni Baptistæ abscissum est caput, vouet se nunquam manducaturum capita animalium: hæc & similia, non sufficiunt, nec obligant, quia res vanæ sunt. Tamen attendendum est, aliquando esse rem vanam esse, tamen ex aliquo adiuncto esse bonam; vt qui voueret se non ambulaturum talem viam, si id sit, quia in tali via solet ab illiqua mala scemina sollicitari tunc est bona res, & votum verum est.

Tertiò, materia debet esse bona: cum enim mala est, nullum est votum. Hinc fit primò, quod vouere aliquid, quod est mortale, non est votum, imò peccatum mortale.

Secundò, vouere aliquid, quod est veniale, nullum est votum, imò peccatum veniale, vt multis exemplis ista possunt exprimi.

Tertiò, vouere propter malum finem, quamuis res sit bona, nullum est votum, imò peccatum. Tabien. verb. votum, §. fin. Ang. verb. votum, §. 3. Caietan. verb. votum, & Nauar. capit. 12. numer. 43. ac si peccatum voueret, quia votum debet esse actus bonus; & malus finis actum facit malum: vnde fit, vt, qui vouet Deo elemosynam, vt occidat inimicum, vt consequatur rem iniustam, vt veniat in duello, vel bello in bello, peccet mortaliter, & votum sit nullum, etsi Religionem voueat: secus, si ista voueret, vt incolumis maneret in duello, & in bello non esset victus; vt filium haberet, quamuis esset mulier adultera: hoc enim votum obligaret, quia ista in se bona sunt. Tamen aduertendum est, quod aliud est vouere ob malum finem, aliud vouere spe mali; aliquando enim potest quis vouere spe hac, vt consequatur aliquem malum finem,

tamen

amen non ob eum vouet: hoc enim votum obligat.

Quartò, vouere pro re mala, votum est nullum: vt quia adulteram consequutus est, quis vouet in gratiarū actionem aliquid tale, non est votum, sed mortaliter peccat. Simile est, vouere cum conditione mala, vt vouere aliquid, si occidat aduersarium, & alia huiusmodi: omnia ista mala sunt, ob id non obligant; imò ista sic promittere, peccatum est mortale. Si vero finis est veniale, etiam votum est veniale.

Quintò, debet esse materia meliori non contraria: non enim iā est, esse bonam, sed talem, vt non sit impossibilis diuinis consilijs: vnde, si quis voueret ducere vxorem, nō esset votum, quia non comparitur Religionem, quæ est status perfectionis, & consilij. In aliquo casu esset votum, vt, si alicui magis expediret talis status, quàm Religio, quia nimis est incontinens, tunc votum obligaret, quia illi est materia melior. Ita tenet Caiet. 2. 2. q. 88. art. 2. & Nauar. c. 12. num. 43. Aduerte autem, quòd materia dicitur contraria meliori, quando ex illa non potest fieri trāsitus ad melius, vt est matrimonium: cum verò potest, votum esset; vt, si quis se obligaret perpetuò seruire in Xenodochio: quia in hoc positus, non ob id priuatur, quo minus fieri possit Religiosus. Ex his omnibus materiam voti habet, qualis esse debeat, ex qua multorum casuum resolutio pendet.

Circa voti obligationem, illud primò obseruandum est, intentionem vouentis inspiciendam esse potius, quàm verba: ad ea enim obligatur, ad quæ se extendebat intentio: vnde, qui vouet tres dies ieiunij, examinandus est, quo modo intendat ieiunium hoc: nam iuxta intentionem votum est.

Aduertendum est secundò, voti materiam esse duplicem.

Quædam est, quæ alias non erat præcepta a Deo, sed tamen est bona, vt, qui vouet eleemosynam, peregrinationem, & alia, quæ non tenebatur ante votum, & tale votum obligat sub mortali, adeo vt, qui agit contra votum, etiam in re ante non peccet, vel minima, peccet mortali.

Quædam est alia materia alias præcepta, vt, qui vouet se non iuraturum, non occisurum, & alia, quæ diuino præcepto continentur: & qui contra tale votum agit, bis peccat mortaliter, & contra præceptum, & cōtra votum; vel est vnum mortale, quod duobus æquiualens, & penitus in confessione tenetur dicere, non tantum peccatum, sed etiam ipsam voti circum-

stantiam:

stantiam: unde, clericus in maioribus, qui votum habet continentiae, si fornicetur, tenetur non solum in confessione dicere se esse fornicatum, sed etiam simul, se esse clericum, si Confessarius ignoret.

Aduertendum tertio, esse tantam voti obligationem, qui suadet contra votum aliquid agere, mortaliter peccatum, autem votum est Religionis, multa peccata concurrunt. Quod enim habenti propositum ingrediendi Religionem, id dissuadet sine causa rationabili, puta, quia ille ineptus est Religionem, vel utilior extra, vel alia iusta causa, mortaliter peccat. Rursus, qui habenti votum Religionis simplex, vel solenne, ingredi Religionem, vel nondum ingresso dissuadet ipsam Religionem, absque eadem causa rationabili, & sine dispensatione relinquenda, mortaliter peccat. Sot. 4. d. 15. qu. 3. putat obligari, si ipse ingrediatur Religionem, quam ille sua persuasione tenet, sed oppositum est tenendum. Numquam enim obligatur homo ad Religionem, quamvis ipsius causa multi desiderarent eam; obligatur tamen ad restitutionem, cum ille Religiosus utilis erat conuentui, ita, vt conuentus detrimentum passus fuerit ex illius amissione.

De votorum differentijs, & ipsorum relatione.

CAPVT XVIII.

Votum multiplex est.

Primo enim diuiditur in simplex, & solenne. Et votum simplex, quod in sola promissione, & conditione ex parte viuentis consistit. Solenne autem, vna tantum promissionem, consistit in acceptione ex parte Dei, cum fit ipsa promissio. Votum enim est solennizatum per acceptionem Dei, cum fit per superiores, & Praelatos ipsius nominis. Est autem inter votum vtrumque quadruplex differentia notanda.

Prima, Votum simplex est generale, comprehendens multam materiam. Fit enim de castitate, Religione, elemosinis, peregrinationibus, & multis alijs. Et solenne particulare est, non enim fit nisi de castitate, in clericatus ordinibus maioribus, & de Religione per professionem.